

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Üleriigilise planeeringu asustuse arengustsenaariumide koonduring

Teaduslik aruanne

peatükk

LISA 2. NOORTEUURINGU INTERVJUUDE KOKKUVÕTTED

Koostajad: Tiit Tammaru, Anneli Kährik, Anto Aasa, Kadi Kalm, Pille Metspalu, Ann Ideon, Veiko Sepp, Antti Roose, Andres Ojari, Toomas Tammiss, Raul Kalvo, Rivo Noorkõiv, Helen Sooväli-Sepping

Tellijad: Anna Semjonova, Tiit Oidjärv, Andres Levald

TARTU ÜLIKOOL

EKA

HENDRIKSON DGE

Sisukord

LISA 2.1 KEHTNA	3
LISA 2.2 KOHTLA-JÄRVE	5
LISA 2.3 SAUE	7
LISA 2.4 VALGA	10

LISA 2.1 KEHTNA

Intervjuu kokkuvõte

Toimumiskoht: Kaerepere (Kehtna vald), 28.10.2024

1. Elamise eelistused

Eelistatud elukoht ja elukeskkond

Vastajad näevad end tulevikus elamas hõredalt asustatud keskkonnas, eelistatavalt maal või väikeasulas. Põhjendustena tuuakse lapseõlvekogemust maapiirkonnas, soovi rahuliku ja looduslähedase elu järele ning laste kasvatamist turvalises ja looduslikus keskkonnas. Eelistatakse olla eemal linnakärast ning elada piirkonnas, kus inimesed üksteist tunnevad. Maal üles kasvamine mängib elukohaeelistuses suurt rolli – eelistatakse rahu, vaikust, aeglast kulgemist.

Eelistatud piirkondadena mainiti Lõuna-Eestit, kus on perekondlikud juured, ning Saaremaad kui potentsiaalset uut elukohta. Kuigi eelistatakse elada tuttavas piirkonnas, ollakse valmis kaaluma ka teisi asukohti, kui seal leidub sobiv kodu ja elukeskkond. Juurte olemasolu mingis piirkonnas on samas oluline ning sageli tõmbab tagasi kodukohta.

Kehtna piirkonnale lähimat keskust Raplat väga atraktiivseks ei peeta – nt Raplas on väike keskplats, kuid ilusat parki, kus saaks jalutada ei ole. Samuti ei ole meelelahutust, selleks sõidetakse Tallinnasse või Pärnusse. Raplas tuntakse puudust näiteks spaast.

Tallinnas elamist kaalutakse vaid väga hea pakkumise korral või juhul, kui tööga seotud pendelrändamine muutuks kurnavaks.

Eluaseme tüüp ja kodu omamine

Eelistatakse elada eramajas, kus on suurem privaatsus. Oma maja nähakse ka kohustusena, mille osas kergekäeliselt otsust ei tehta. Korterites elamist nähakse ajutise lahendusena.

Kodu eelistatakse omada, mitte üürida: see annab kindlustunde, võimaluse teha remonti ja kujundada elukeskkond enda vajadustele vastavaks. Üürikorteri puhul nähakse, et üürikorteri tehtud parandused ei jääks pikemas perspektiivis endale.

Elukoha valikukriteeriumid

Olulised tegurid elukohavalikul on läheduses asuvad lasteaed ja kool, poed, kultuurisündmused.

Teenuseid võiksid asuda 10–20 minuti kaugusel.

Elukoht võiks olla esteetiline ja korrastatud (pargid, jalutusalamad). Korrastamata asulaid väsinud nõukogudeaegsete kortermajadega ja ka tööstusaladega peetakse rusuvaks.

Kogukonnatunnet peetakse oluliseks ning seda, et inimesed tunnevad teineteist.

Mitme elukoha võimalus

Tulevikku vaadates võiks unistusena olla mitu elukohta: kui põhikodu on sisemaal, siis maakodu võiks olla mere ääres. Korter võiks ka olla linnas (nt Tallinnas), mida saaks vajadusel välja üürida.

2. Töötamise eelistused

Soovitav töövõime ja -vormid

Huvi tuntakse floristika, vabatahtliku töö, ürituste korraldamise ja ettevõtluse vastu. Samuti kaalutakse töötamist välismaal (Hispaania, Austraalia), et saada kogemusi ja avardada maailmapilti.

Olulised tegurid töö juures

Töö peab pakkuma rohkem kui pelgalt sissetulekut – see peaks võimaldama eneseteostust. Oluliseks peetakse head meeskonnatööd ja koostööd, kaasaegset ja motiveerivat töökeskkonda, arenguvõimalusi, läbipaistvust ning töö tähenduslikkust.

Töö asukoht ja paindlikkus

Eelistus on töötada kodu lähedal, kuid vajadusel ollakse valmis pendeldama või ajutiselt linna kolima. Pendeldamist Tallinna vahet peetakse mõnevõrra väsitavaks, kuid vajadusel aktsepteeritavaks.

Töökohani jõudmise viisi valikul hinnatakse võimalust kasutada rongiliiklust, eriti kui see võimaldab samal ajal midagi kasulikku teha. Samas, olenevalt tööst, võib vajalik olla liikuda ka autoga.

3. Liikumise eelistused

Auto kasutamist peetakse igapäevaelus vältimatuks, kuna see tagab paindlikkuse ja iseseisvuse. Samal ajal soovitakse ka ühistranspordi olemasolu, eriti laste jaoks kooli ja lasteaia pääsemiseks.

Rongiliiklust hinnatakse positiivselt, kuid tuuakse välja, et rongid on kohati liiga täis ja inimesed seisavad püsti. Samuti võib olla probleeme auto parkimisega jaamas.

LISA 2.2 KOHTLA-JÄRVE

Intervjuu kokkuvõte

Toimumiskoht: Kohtla-Järve 23.10.2024

1. Elamise eelistused

Eelistatud elukoht ja elukeskkond

Turvalisus ja keskkonna meeldivus on oluline. Kuigi teenuste ja töökoha paiknemise tõttu võiks elukoht olla (Kohtla-Järve) kesklinnas, toodi välja, et päris elukoht võib olla ka maal, kuna "hing ikkab maaelu". Eraldatust peeti samas teenuste kontekstis negatiivseks. Välja toodu avaliku ruumi olulisust, kus on võimalik aega veeta. Kohtla-Järvel seda piisavalt, Ahtmes vähem, eriti teismeliste. Jõhvi on hea näide, kus ka suurematele lastele on mõeldud. Rõhutati, et avalik ruum peaks olema igale vanusele kasutatav.

Olulisi peeti nn instagrameeriliste kohtade olemasolu. Näitena toodi Viljandit, kus palju ilusaid kohti, kus sõpradega aega veeta.

Tallinnas peeti ideaalseks elukeskkonnaks Nõmme, muidu Tallinn väsitav ja pingeline.

Asukohta peetakse olulisemaks kui elamu tüüpi.

Eluaseme tüüp ja kodu omamine

Parimaks elukohaks peeti eramaja kesklinnas, kuid irooniana toodi välja, et "ikkagi ka mere ääres" – ka noored ise tajuvad, et ootused on vastandlikud. Eelistuseks on selget enda omandis olev kodu, kas eramaja või ridamaja. Omamist peetakse kasulikumaks investeerimise mõttes, ka olukorras, kus tulevikus eelistused muutuvad. Samas oldi seisukohal, et osta võiks kodu ajal, kui pere luuakse, mitte varem. Ka üürikorteris on võimalik "pesa luua".

Elukoha valikukriteeriumid

Kompromissina privaatsuse ja teenuste- töökohtade läheduse osas on äärelinn eelistatuim. Oluline, et oleks võimalik liikuda vabas õhus.

Mitme elukoha võimalus

Arvati, et paksu rahakoti puhul on mitu elukohta hea variant. Samas peeti realistlikumaks nt mere ääres elavate sugulaste külastamist.

2. Töötamise eelistused

Olulised tegurid töö juures

Töö peab meeldima, raha ei hoia kinni. Töötamine kohustuse pärast on enda tapmine. Oluline, et töö käigus oleks erinevaid väljakutseid, rutiinne töö on igav. Suhtlemine on tähtis. Avatus ka tähtis, vanemate inimestega koos töötades pole inimesed avatud muutustele, kinni oma välja kujunenud süsteemides. Tallinnas-Tartus noortel rohkem võimalusi avatuse suhtes, ollakse valmis muutusteks. *“Noortele peab võimalusi andma! Tihti töökohas juba 70 aastat midagi ühte moodi tehtud, mind on ülikoolis teistmoodi õpetatud, aga keegi ei taha isegi kuulata, mis mul öelda on”.*

Töö asukoht ja paindlikkus

Toodi välja, et Ida-Virumaal on palju töörännet Jõhvi, Rakverre jms, ideaalis võiks töökoht olla lähemal, et ei peaks aega kulutama sõitmisele. Üldiselt eelistati paindlikkust, sh kodukontoris töötamise võimalust. 15 minutit võiks olla aeg, millega tööle jõuda.

3. Liikumise eelistused

Autot nähakse siiski pealesurutud valikuna. Ühistransport “tiirutab liigselt”, selle kasutamine ei ole mugav ega ajasäästlik. Eelistuseks oleks jala liikuda.

LISA 2.3 SAUE

Toimumiskoht: Saue, 1.11.2025

1. Elamise eelistused

Eelistatud elukoht ja elukeskkond

Vastajate seas eelistati elada linnalähedastes või äärelinna piirkondades, kust on hea ligipääs Tallinna võimalustele, kuid säilib rahulik elukeskkond. Näiteks toodi esile Sauet ja Laagrit, kus on võimalus elada linnast eemal, kuid piisavalt lähedal, et nautida nii privaatsust kui mugavat ühendust töökohtade ja teenustega.

Tallinna väga atraktiivseks ei peetud – Tallinn seostub töökohtade ja teenustega, mitte elamisega. Tallinna linnaruumis hinnati teatud piirkondi teistest ebatavalisemateks ja ka ebatavalisemateks (nt Kesklinn, Mustamäe, Lasnamäe). Tartu ja Viljandi osas avaldati arvamust, et linnaruum on atraktiivsem, on veekogud ja vaba aja veetmise võimalused. Samas leiti ka, et Tartu elutempo on liiga rahulik, meeldiks enam elada Tallinna lähipiirkonnas.

Osad osalejad leidsid, et looduslähedus on tähtis ja mitmed nägid oma tulevikku maapiirkonnas – sooviti vaikust, ruumi ning võimalust ise toitu kasvatada, põllumajandusega tegeleda. Maapiirkonna eelistus on pigem Tallinna lähialal, kui mujal Eestis.

Intervjuus osalenud noored tõid välja, et nende lapsepõlvkogemused on mõjutanud nende tänaseid elamiseelistusi. Mitmed vastajad viitasid sellele, et nad olid kasvanud looduslähedases rahulikus keskkonnas, kus oli ruumi väljas mängida, kogukonnatunne oli tugev ning lapsed veetsid palju aega õues. Toodi välja, et mida rohkem on lapsepõlvest pärinevaid positiivseid kogemusi, seda enam ollakse valmis samasse piirkonda jääma või sinna naasma. Samuti peeti oluliseks, et lapsepõlvkogemus on loonud seose "kodutundega", mida tahetakse hoida või taasluua.

Saue kui kohaliku keskuse osas leiti, et on baasteenused ja avalik ruum on olemas, kuid valgustus ja miljöö võiks olla parem ning vähe on huvitavaid kohti jalutamiseks. Samuti toodi välja, et täiskasvanutel ja lastel ei ole kusagil aega veeta. Meelelahutuse ja vaba aja veetmise nimel minnakse Tallinnasse: pargid, mereäär, restoranid, raamatukogud, kinod.

Leiti, et Saue võiks olla elamuskeskus, mängude keskus, piljardisaal. Õhtusi väljaminekukohti ei ole: „Elu läheb kinni kl 7“. Samas kasutades Tallinna teenuseid on õhtuti Tallinnast naasmine keeruline – nt Bolt Sauele ei too.

Eluaseme tüüp

Kõik vastajad eelistasid eramaja või vähemalt madala tihedusega elumupiirkonda. Kortermajades elamist peeti mugavaks, kuid pigem ajutiseks etapiks. Korteri elamuse puhul sooviti ühise aia olemasolu.

Eramaja puhul rõhutati privaatsuse ja vaikuse tähtsust. Eramaja sooviti ka aia tõttu, sooviti ise toitu kasvatada ja näiteks jätkata seega peretraditsioone. Eramaja sooviti ka näiteks seetõttu, et lemmiklooma pidada.

Kodu eelistati samuti omada. Kuna eelistati elada eramajas, toodi välja, et maja üürimine oleks kummaline – nt liiga palju küsimusi, kuidas midagi muuta, kes maksab jne.

Elukoha valikukriteeriumid

Elukoha valikul hinnatakse ligipääsu tööle ja teenustele, turvalisust, head jalutavust ning ka esteetilist keskkonda. Vastajad väärtustavad linnaruumis puhtust, head valgustust, rohelist ja arhitektuurset mitmekesisust.

Kui eelistatud kodu pole kättesaadav, ollakse valmis tegema kompromisse transpordi, teenuste kauguse või piirkonna osas. Samas rõhutati, et turvalisuse (sh nt kiirabi ja politsei), ja heade koolide kättesaadavuse osas ei olda valmis kompromisse tegema.

Mitme elukoha võimalus

Mitme elukoha omamist peeti atraktiivseks, kuid pigem kaugema tuleviku teemaks. Sooviti näiteks omada ühte elukohta linnas (töök ja suhtluseks) ja teist looduses (rahuks ja vaikuseks). Kohati oli noortel juba kasutusel mitu kodu, näiteks Tallinnas ja Saue. Samuti väljendati soovi omada suvekodu Itaalias või mere ääres Eestis.

2. Töötamise eelistused

Soovitud töövaldkonnad ja -vormid

Tööhõivevalikud olid mitmekesised – mainiti huvi IT, inseneeria, rahvusvahelise ettevõtluse ja põllumajanduse vastu. Näiteks ühe intervjuueeritava huviks oli jätkata pere põllumajanduslikku tegevust Peipsi ääres, teise noore huvi elada ja töötada pikemalt välismaal.

Sooviti teha tööd, mis on tähendusrikas ja pakub arenguvõimalusi, mis võimaldab siduda töö oma väärtuste ja huvidega.

Paljud eelistasid hübriidtood. Tööaja paindlikkuse osas sooviti nt 50-50 kontoris ja mujal töötamist. Kontorit peetakse siiski oluliseks: suhtlemine, reaktsioonid, kontoris parem keskendumine ja töötamine järjepidevam. Kodus võib läbi põleda, samas loovamaid töid on kohati parem teha kodus. Hübriidses töötamises nähakse ka lahendust erinevate ülesannete täitmiseks.

Olulised tegurid töö juures

Hea töökeskkonna juures peetakse oluliseks inimlikku juhtimist, koostööd soosivat kollektiivi ja füüsiliselt mugavaid ruume. Eelistatakse kontoreid, kus on loomulik valgus, taimed, puhkealad ja mugav atmosfäär, mis aitavad tööd paremini teha. Rõhutati, et monotoonsus ja hallid seinad tekitavad töömotivatsiooni langust. Eriti tähtsaks peeti ka ruumide valgustust ja avarust. Tööandja paindlikkus ja usaldus ning töö varieeruvus on olulised.

Töö asukoht

Töö asukoht ja kaugus ei ole valdavalt määravaks. Leiti, et tööle võib käia ka kaugemalt (nt Tallinnast väljast, Märjamaalt, maapiirkonnast) kui transpordiühendus on hea. Osad nägid eeliseks linnast väljas elamist ja tööle sõitmist kui isiklikku „üleminekuaega“ päeva alguseks. Osad noored sooviksid siiski ka töötada elukohale lähemal (kuni 15 min kaugusel). Sooviti teha ka kaugtöid, mille selle puhul on elukoha-töökoha lähedus veelgi vähem määrav.

Pendelrännet tööle ei nähtud probleemina, kui tagatud on kvaliteetne ja sujuv transpordiühendus. Toodi näiteid pikaajalisest igapäevasest tööle sõidust rongi ja trammiga ning rõhutati, et see aeg võib olla võimalus mõtiskleda, muusikat kuulata või rahulikult tööpäevaks valmistuda.

3. Liikumise eelistused

Liikumisviisid ja -vajadused

Igapäevastes liikumistel eelistati valdavalt kasutada säästlikke transpordivahendeid: ühistransporti, jalgratast või jalgsi liikumist, samuti paindlikult ja vastavalt vajadusele rendirattaid või -autosid.

Isiklike autode kasutamist nähti kohati mugavuse kui vajadusena, kohati vajadusena. Toodi välja, et perel võiks olla üks auto. Autoga liikumise osas toodi välja mitmeid negatiivseid aspekte – autosid on liiga palju, liiklusraev, pinged. Juhilubade omamist peeti oluliseks, aga näiteks vajadusel rendiauto kasutamiseks.

Leiti, et rongiliikluse kvaliteet peaks tõusma. Välja toodi rongide ülerahvastatust, kehva rongi- ja bussi ühilduvuse graafikut ning häirivat käitumiskultuuri rongides (nt Tallinna rongides mängitakse valjult mängu või räägitakse liiga valjult telefonis, mis muudab ühistranspordi kasutamise ebameeldivaks). Kohati leiti ka, et bussisõit on ebameeldiv, kuna bussid Sauelt Tallinna vahel ei püsi graafikus.

LISA 2.4 VALGA

Intervjuu kokkuvõte

Toimumiskoht: Valga 25.10.2024

1. Elamise eelistused

Eelistatud elukoht ja elukeskkond

Kuigi oluliseks on töökoha ja tulevikus ka teenuste (lasteaiad, kool) lähedus, on kõige tähtsam privaatsus. Eelistatakse pigem maalist keskkonda, asukohta linna lähedal. Põhivajadused võiksid olla kuni 20 km kaugusel. Oluline on koha kuvand *“Mõnest kohast räägitakse koledusi, siis väga ei tiku sinna. Uuringuid on ka palju ohtlike linnade kohta.”*.

Suurde linna meelitas ainult hea ja kõrgesti tasustatud töö. Atraktsioonid ja meelelahutus linna ei meelita.

Eluaseme tüüp ja kodu omamine

Eelistuseks on eramaja. Oluliseks peetakse “oma käe järgi sättemist” ja naabritega “jama vältimist”. Kooliajaks sobib üüripind, pikemas perspektiivis soovetakse kodu omada.

Elukoha valikukriteeriumid

Arvamused lahknesid. Eelistati nii hajaasustust vaikuse ja privaatsuse tõttu kui ka (kesk)linna keskkonda. Selge vastumeelsus Tallinna kesklinna osas. Töökoha lähedus on oluline kriteerium.

.

Mitme elukoha võimalus

Suurlinna korteris elades mitu elukohta mõistlik. Ka valdavalt maal olles ja töökoha linnas omades, oleks hea nõ ööbimiskohana seal korterit omada.

2. Töötamise eelistused

Olulised tegurid töö juures

Eneseteostus on pisut olulisem kui palk. Oluline palga ja tööaja suhe.

Töö asukoht ja paindlikkus

Hübriidne korraldus, kuigi kindlasti oluline ka võimalus kontoris käia. Tähtis tööseltskonnaga paar korda nädals kokku saada, sh ka just töö ärajaotamiseks. Töökohas olulised lisaboonused, nt jõusaal, võimalus lõuna ajal ennast sirutamas käia. Töökohas puhas keskkond tähtis. Töökoht maksimaalselt ühe tunni kaugusel.

3. Liikumise eelistused

Autoga teenuseid tarbimas (nt 60 km kaugusel trennis) on võimalik käia, kuid 1 tund on maksimum, mida selleks kulutada. Parem siiski, kui sundliikumisi vähem. Ühistransport on sobiv, kuigi kohati ka pealesunnitud valik. Heameelega liigutakse rattaga, rattateede olemasolu selleks väga oluline.